

- Кірху Св. Катерини – лютеранську церкву неороманського стилю;
- Олександрівський костел – римо-католицький храм дореволюційного періоду;
- Свято-Ільїнська церква — перший православний храм в Київській Русі, що вперше згадується в договорі 945 року Ігоря Рюриковича з візантійським імператором Романом.
- Ар-Рахма (Милосердя) – першу київську мечеть, яку було збудовано за сприяння Духовного управління мусульман України.

При підготовці екскурсовода до нової теми, обов'язковими є такі етапи: збір матеріалів, які стосуються даної теми, вивчення інформаційних джерел, відбір об'єктів, складання технологічної карти, комплектування «портфеля екскурсовода» та проведення пробної екскурсії [2, с. 145].

Розвиток екскурсійної справи в країні є елементом державної політики в сфері туризму, що передбачає вдосконалення існуючої і створення нової матеріальної бази для реалізації цілей і завдань туризму, в тому числі змістовного екскурсійного обслуговування [1, с. 60]. Досягнення високого рівня професійної підготовки, кваліфікації екскурсоводів і методистів екскурсійної справи розкриває широкі можливості проведення відповідної частини широкомасштабних соціологічних досліджень спрямованих на підвищення якості надання послуг.

1. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник. – К.: Альтерперес, 2007 – 454с.

2. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учеб. пос. – М.: Советский спорт, 2004. – 216с.

3. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсознавство: Навчальний посібник. – К.: 2004. – 240с.

4. http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/kraeznavstvo/2008.pdf

5. http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/ds/kn/kn_u/kn0310_u.html

УДК 338

Брунець Б.Р.

ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано основні елементи туристичної інфраструктури Львівської області, зокрема: заклади розміщення та відпочинку; місця рекреації; транспорт та шляхи сполучення. Встановлено сучасний стан елементів інфраструктури та запропоновано шляхи їх удосконалення.

В статье проанализированы основные элементы туристической инфраструктуры Львовской области, в частности: учреждения размещения и отдыха; места рекреации; транспорт и пути сообщения. Установлено современное состояние элементов инфраструктуры и предложены пути их усовершенствования.

The article analyzes the main elements of tourism infrastructure in Lviv region, including: accommodation and leisure facilities, places of recreation, transportation and road connections. Established the current state of infrastructure and suggested ways to improve.

Постановка проблеми. Унікальні туристичні ресурси Львівської області у поєднанні із багатою історико-культурною спадщиною представленою у тривалому періоді часу створюють засадничі передумови розвитку туристичної галузі. Успішність її здійснення залежить від багатьох чинників котрі у синергетичному поєднанні дають змогу отримати максимально можливий соціально-економічний ефект. Туризм сприяє пожвавленню виробничо-господарських відносин не лише в середині галузі, а й за її межами - активізується сільське господарство, легка та харчова промисловість, удосконалюється медична сфера діяльності, зростає будівельна галузь. Головною умовою зростання сфери туризму є наявність високорозвиненої туристичної інфраструктури, котра відповідає світовим стандартам та забезпечує високо комфортний відпочинок, стан котрої у Львівській області є недостатньо розвиненим та потребує розробки комплексного підходу щодо удосконалення його діяльності з метою якнайповнішого використання туристичних ресурсів з огляду їх різноманітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку туристичної інфраструктури та зокрема сфери туризму представлені у працях вітчизняних науковців Любіцева О.О., Мініч І.М., Ореховська Т.М., Федорченко В.К., Школа І.М., Мальська М. П. Особлива увага щодо формування індустрії гостинності та ринку готельних послуг розглянута в працях Карсекіна В.І., Ткаченко Т.І., Роглева Х.Й. Розгорнений аналіз методологічних та методичних підходів до вивчення загальнонаціонального туристичного ринку здійснений у працях Бейдика О.О.

Актуальність дослідження. Зручне географічне положення Львівської області з огляду на близьке розташування до країн Західної Європи та наявність Карпатського регіону багатого на природні, лікувальні ресурси призводить до зростання зацікавленості у розвитку туристичної інфраструктури, стан котрої прямопропорційно впливає на зростання туристичних потоків, а отже і збільшення обсягів припливу іноземного капіталу в державу. Встановлення сучасних тенденцій розвитку туристичної інфраструктури, їх якості та різноманітності надасть можливість сформулювати пропозиції щодо подальшого функціонування сфери туризму.

Визначальними елементами котрі характеризують ефективність функціонування туристичної галузі є:

➤ наявність розвиненої транспортної інфраструктури, а саме забезпеченість різноманітними видами транспорту (залізничним, автобусним, автомобільним, авіатранспортом), швидкістю та комфортабельністю пересування, якістю та безпечністю доріг, наявністю сучасних картографічних даних, достовірністю GPS даних, легкістю орієнтування на місцевості та наявністю дорожніх знаків, забезпеченістю придорожніми закладами: мотелями, рестораціями, автозаправними станціями, станціями технічного обслуговування тощо;

➤ наявністю різноманітного рівня сервісу місць перебування та відпочинку туристів: готелі, мотелі, хостели, пансіонати, санаторії, будинки відпочинку. Закладами котрі надають культурно - розважальні послуги – музеї, театри, кінотеатри, дискотеки, паби та ін. Закладами харчування – ресторани, їдальні, бари, піцерії, бістро, гамбургерні і т.п.

➤ наявністю розвиненої мережі соціальної інфраструктури котра є визначальною у рівні розвитку суспільства в цілому, а саме наявність високоякісних медичних закладів та рятувальних служб, фінансових установ (банків та банкоматів, доступність обміну валюти), доступність інформації та рівень розвитку інформаційної інфраструктури і т.п.

Мета статті. Охарактеризувати наявність та якісний стан туристичної інфраструктури, сформулювати пропозиції удосконалення функціонування існуючої туристичної інфраструктури та туристичної інфраструктури, встановити можливі шляхи подальшого її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Туристична інфраструктура являє собою сукупність матеріально-речових об'єктів, діяльність яких спрямована на задоволення туристичних потреб та включає матеріально-технічну базу функціонально-господарських структур, які входять до складу туристично-рекреаційних систем різного порядку. Вона складається із складових соціальної інфраструктури. [1.124].

Львівська область є найбагатшим регіоном України за кількістю історико-культурних рекреаційних ресурсів котрі представлені у широкому хронологічному періоді (від Княжої доби до середини ХХ ст.) У регіоні нараховується 3965 пам'яток архітектури ХІІ-ХХ століть, що складає 25 % від усієї кількості в Україні, з них 512 - загальнодержавного значення. У місті Львові знаходиться 2313 об'єктів котрі за кількістю та різноманітністю займають перше місце в державі [2].

Проте оцінку стану туристичної інфраструктури слід здійснювати комплексно не лише з точки зору наявності багатого рекреаційно-туристичного потенціалу, а й наявності підприємств з обслуговування сфери туризму, висококваліфікованих трудових ресурсів, транспортного сполучення, рівня розвитку соціальної інфраструктури та вигідності економіко-географічного розміщення.

Щорічне зростання інтересу до туристичних принад Львівської області свідчить збільшення туристичних потоків (рис.1), де особливою популярністю користуються «тури вихідного дня», котрі зважаючи на їх короткотривалість зумовили специфіку відвідуваності регіону котрий у розрізі країн представлений: внутрішніми туристами – 57%, поляками - 22%, росіянами - 10%, білорусами - 5%, німцями - 4%, та ін. - 2%.

Про вразливість туристичної галузі до негативних економічних явищ свідчить спад показників 2009 року, котрі напередодні стрімко зростали. Чисельність туристів обслугованих суб'єктами туристичної діяльності у 2009 році порівняно із 2008 роком скоротилась на -23,5 %, кількість іноземних туристів котрі відвідали Львівську область скоротилась на -

33,2%. Економічна криза призвела до суттєвого скорочення виїзного туризму (-23,2%). Завдяки популяризації Львова як центру європейської культури та позиціонування його як туристичної мекки в Україні зниження відвідуваності внутрішніми туристами досягло лише -21%.

Рис.1. Туристичні потоки Львівської області за 2005-2009 роки [3]

Актуальною проблемою у регіоні є забезпечення туристів закладами розміщення різноманітного класу комфортності. У області нараховується 155 готелів (таблиця 1), трикратне збільшення кількості котрих все одно незадовільняє зростаючий рівень туристичного попиту. В центрі міста розташовано 34 готелі, серед яких чотиризіркових -7, тризіркових - 8 та 17 інших, діє 11 хостелів. Більшість із них забезпечені електронною системою бронювання готельних номерів. Сильно відчутна нестача п'ятизіркових готелів, котрих на даний момент є лише два – Леополіс та "Citadel Inn".

Таблиця 1.
Показники готельних закладів підприємств-юридичних осіб [3]

	Львівська область									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Кількість готельних закладів, одиниць	55	65	78	85	82	100	110	128	148	155
Кількість номерів, одиниць	2 526	2 791	2 941	3 094	3 034	3 927	4 306	4 463	4 931	5 116
Житлова площа всіх номерів, тис. кв.м	40,9	45,9	46,7	54,9	55,7	77,1	84,2	91,2	98,4	109,4
Одноразова місткість, місць	4 893	5 706	6 236	6 685	6 751	8 701	9 438	9 780	11 081	11 364
Обслуговано приїжджих, тис. осіб	164,3	146,8	188,1	206,2	219,5	237,3	278,2	303,2	369,9	292,7

На рівень п'яти зірок претендують готелі «Дністер — Прем'єр Палас», «Опера», «Євроготель» [2]. Реконструюють й існуючі готельні комплекси - «Жорж» та готель «Львів». Значної популярності набувають готельно-відпочинкові комплекси розташовані в екологічно чистих зонах за межами міста в часовій досяжності до 40 хвилин. Найвідомішими серед них є «Бухта Вікінгів», «Чарівна долина», «Узлісся», «Панська гора», «Наварія Нова», «Злата», «Соняхи». Неповторність кожного з них із найрізноманітнішим асортиментом атракцій задовільняють найвибагливіших клієнтів.

Місце розташування Львова виокремлює його з поміж інших міст України своєю специфікою, адже знаходячись на перехресті важливих транспортних шляхів котрі з'єднують Європейський Союз- Україну – Росію та країни Кавказу, Центральної і Східної Азії, наявність міжнародних автомагістралей («Критський міжнародний транспортний коридор № 3 та №5» та міжнародний транспортний коридор «Європа - Азія») більш відомих як автомагістралі Е-5 (Київ – Львів – Ліссабон), Е-17 (Львів – Люблін – Варшава), Е- 40 (Львів – Краків – Франкфурт), Е-471 (Львів – Стрий – Чоп) зумовили до появи великої кількості мотелів, кемпінгів, ресторанів, АЗС, сервісних центрів. В області функціонує 381 одиниця автозаправних станцій, з яких - в межах міста нараховується 81 АЗС більшість із котрих забезпечені об'єктами сервісу та торгуючими одиницями. Показник щільності покриття автомобільними дорогами у Львівській області становить 0,38 тис. км/ км² що у порівнянні із середнім по Україні (0,17 км/км²) є набагато вищим, але у таких країнах світу як Німеччина (2,0 км/км²), Франція (1,46км/км²) Польща (1,15 км/км²) вказує на значні недоліки [4].

Ріст попиту на автотранспортні перевезення (рис.2.) зумовлені значними перевагами у швидкості пересування та комфортності. Слід із зростанням кількості легкових автомобілів зростає і кількість великовагових транспортних засобів котрі призводять до значного перезавантаження застарілих автомагістралей що знаходяться у край незадовільному стані.

Високий руйнівний вплив природніх явищ та зростаючий обсяг автомобільних потоків, відсутність своєчасних профілактичних робіт, робіт з прокладання нових та реконструкції старих шляхів, призводять до посиленої руйнації доріг та мостових конструкцій, не розрахованих на такий режим експлуатації. Крім того, суттєве збільшення перевезень автомобільним транспортом приводить до зростання екологічної шкоди навколишньому середовищу.

Особливо гостро постає питання про відновлення та укріплення транспортних шляхів у Карпатах та Прикарпатті. Руйнівний вплив повені 2008 р. до сьогоднішнього дня залишається неліквідований. Тимчасові переправи через гірські ріки та насипані із гірської породи дороги поступово руйнуються. Суттєвим недоліком подорожування у Карпатах є відсутність орієнтаційних знаків, недосконалість мобільного зв'язку,

відсутність Інтернету, неправдоподібність даних GPS – навігації, застарілість картографічних даних щодо позначення доріг та назв населених пунктів.

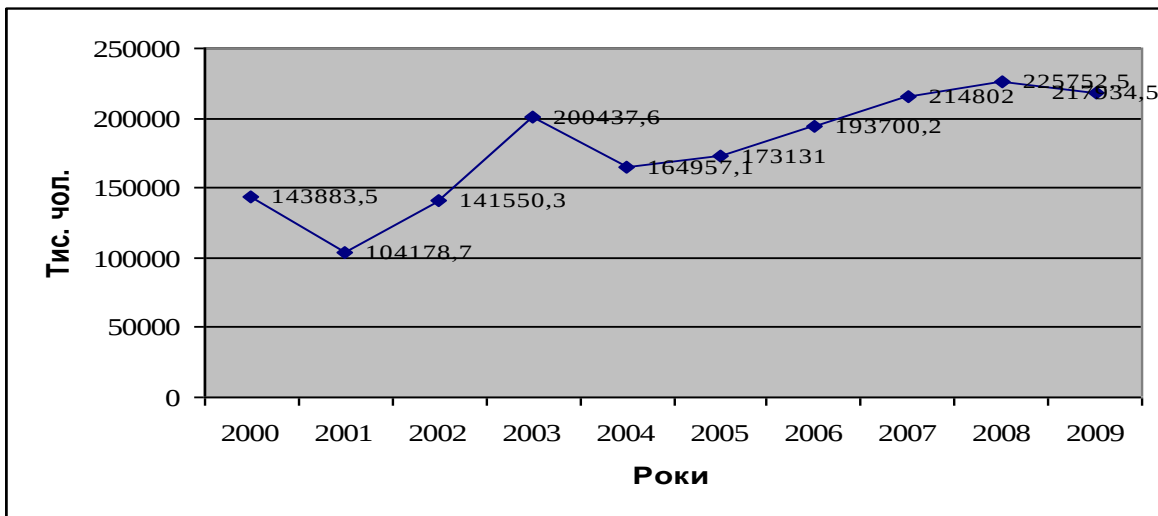

Рис. 2. Динаміка обсягів пасажирських перевезень автомобільним транспортом, тис. чол.[3]

Залізничний транспорт котрий колись відігравав найважливішу роль у транспортному сполученні у порівнянні із автотранспортом на сьогоднішній день відходить на другорядні позиції (рис.3). Загальна протяжність залізничних шляхів області становить 4521 км. Міжнародні потяги зеднують із сусідньою Польщею, Росією, Молдовою, Білорусією, Румунією, Угорщиною, Словаччиною. Для ефективного сполучення із країнами Європи СНД та Балтії забезпечують 19 прикордонних переходів.

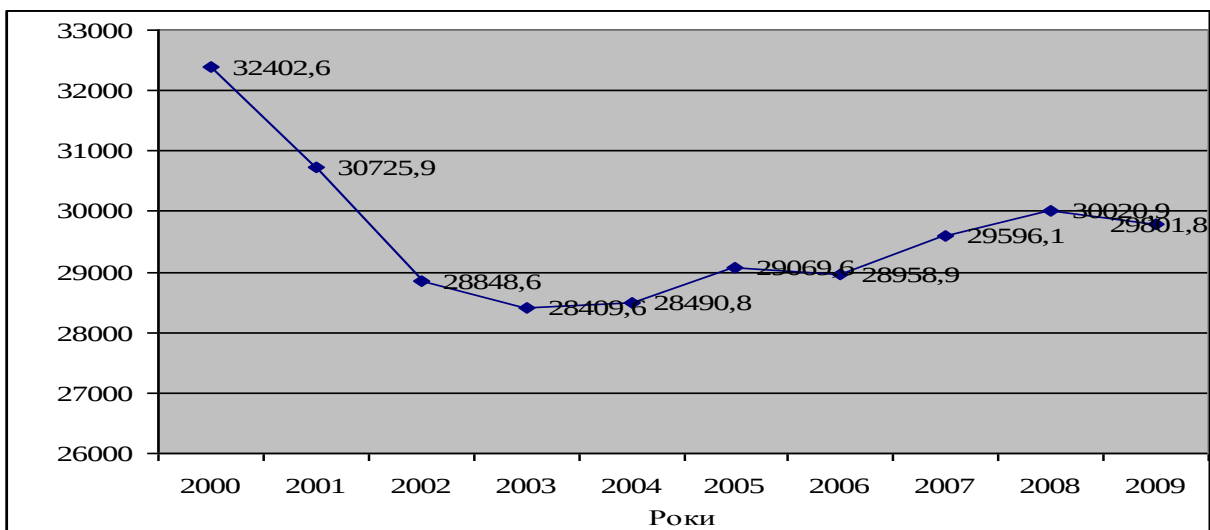

Рис. 3. Динаміка обсягів пасажирських перевезень залізничним транспортом, тис. чол.[3]

У 2009 р. в області залізничним транспортом було перевезено 29801,8 тисяч пасажирів, значна частина яких переміщувалася з метою відпочинку та туризму, у тому числі – ділового туризму. Цей показник у порівнянні із 2000 р. зменшився на 11,5%.

Важливими завданнями у розвитку залізничного транспорту є введення швидкісних потягів котрі сполучатимуть Львів із Східними та Центральними регіонами країни та рейкових автобусів котрі з'єднуюватимуть місто із Карпатським регіоном.

Пріоритетним транспортним сполученням із країнами Євросоюзу та далекого зарубіжжя є авіатранспорт. Реконструкція аеропорту «Скнилів» у місті Львові дала змогу збільшити пропускну здатність у 2100 пасажирів за годину та приймати літаки класу Boeing 767 і вище. Розміщення летовища в межах міста та вигідна транспортна розв'язка є вагомими аргументами на користь застосування даного виду транспорту. Адже важливим у даному випадку є не лише комфортність та швидкість пересування між країнами, а й час витрачений на доїзд від аеропорту до закладів розміщення туристів. Світова економічна криза призвела до значного скорочення обсягів авіаперевезень пік припавший на період 2005 року (140,1 тис. чол.) у 2009 р. скоротився у 3,5 рази (рис.4).

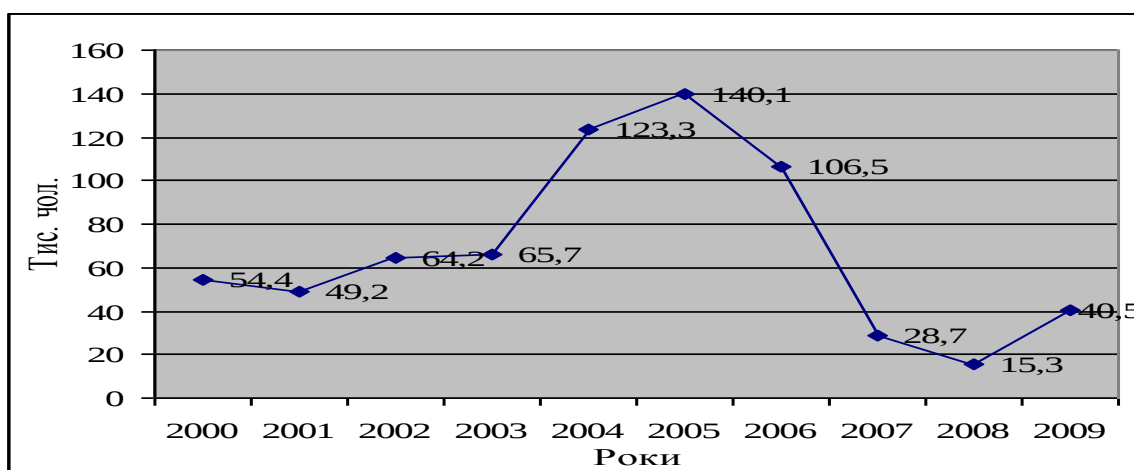

Рис. 4. Динаміка обсягів пасажирських перевезень авіаційним транспортом, тис. чол.[3]

Вузькі вулички із затишними кав'ярнями та вишуканими ресторанами котрих у місті нараховується близько 822 залишаються до сьогодні візитною карткою Львова. Оцінюючи рівень комфортності перебування у місті слід зазначити, що тут знаходиться 1703 об'єкти роздрібної торгівлі, в тому числі 1232 крамниці, з яких: 501—продовольча, 731 – непродовольча, 363 – аптеки. У місті присутні як деякі європейські, так і майже всі національні мережі супермаркетів. Свої відділення у місті мають близько 50 банків. Медичні послуги надає 31 лікарня [2].

Висновки. У Львівській області є об'єктивні передумови розвитку різноманітних видів туризму – зимового, оздоровчого, пізнавального, екстремального, релігійного, ділового. На сьогоднішній день назріла необхідність популяризації вітчизняних туристичних продуктів на рівні держави, адже до тепер лише окремі підприємства самотужки здійснювали просування туристичних послуг в Україні та за її межами. Відсутність довгострокової стратегії розвитку туризму котра б передбачала розрахунок та обґрунтування щодо кількісного визначення потреб в певних елементах туристичної інфраструктури в межах певних місць туристичного призначення призвела до хаотичної розбудови закладів розміщення та ресторанного господарства котра мінімізує можливу економічну ефективність галузі в цілому.

1. Туризм и гостиничное хозяйство. Учебник/ Под ред. проф. , д.э.н. А.Д. Чудновського –М.: ЭКСМОС, 2000.-400с
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE-2012>
3. Статистичне управління Львівської області. [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.stat.lviv.ua/ukr/themes/09/theme_09_1_04.php?code=9&ind_page=stattables
4. Селецький П. Автошляхи - європейський клас // Урядовий портал України. – 28.08.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=520367

УДК 338.48.330.39(477.84)

Бордун О.Ю.

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ АГРАРНИХ РАЙОНІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЛАНОВЕЦЬКОГО РАЙОНУ)

Проаналізовано стан та перспективи розвитку туристичного ринку аграрних районів Тернопільської області, серед яких Лановецький район має всі характерні риси аграрних районів без особливих примет. Визначено основні проблеми, що гальмують його активний розвиток. Розглянуто наявну систему туристичної інфраструктури, виділено головні об'єкти пізнавального, рекреаційного та сільського туризму, та особливості їх використання у туристичних маршрутах Лановецького району.

Ключові слова та поняття: туристичний ринок району, пізнавальний туризм, рекреаційний туризм, сільський туризм, екологічний туризм

Проанализировано состояние и перспективы развития туристического рынка аграрных районов Тернопольской области, среди которых Лановецкий район имеет все характерные черты аграрных районов без особенных примет. Определены основные проблемы, которые тормозят его активное развитие. Рассмотрена имеющаяся система туристской инфраструктуры, выделены главные объекты познавательного, рекреационного и сельского туризма, и особенности их использования в туристских маршрутах Лановецкого района.

Ключевые слова и понятия: туристский рынок района, познавательный туризм, рекреационный, сельский туризм, экологический туризм